Ålands lagtings beslut om antagande av

Landskapslag om näringsrätt och näringstillstånd

I enlighet med lagtingets beslut, tillkommet i den ordning 35 § lagtingsordningen för Åland (2011:97) anger, föreskrivs:

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Lagens syfte är att trygga den åländska befolkningens nationalitetsskydd. Lagen ska särskilt skydda det svenska språkets ställning i näringsverksamheten på Åland.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Lagen tillämpas på näring som utövas på Åland.

Lagen tillämpas om en näringsidkare som är etablerad utanför Åland aktivt erbjuder varor eller tjänster på Åland.

Lagen tillämpas på sporadisk näringsverksamhet endast om den marknadsförs på Åland.

Lagen tillämpas inte ombord på fartyg som är registrerade på Åland och som huvudsakligen färdas i internationell trafik. Den som inleder näringsutövning på ett sådant fartyg ska ändå anmäla detta till landskapsregeringen innan verksamheten inleds. En sådan näringsidkare ska vara myndig och inte ha meddelats näringsförbud eller vara försatt i konkurs.

3 §

Annan lagstiftning om näringsutövning

Om skyldighet att göra grundanmälan innan näringsverksamhet inleds föreskrivs i handelsregisterlagen (FFS 129/1979).

Genom landskapslag kan föreskrivas särskilt om utövandet av viss en näring.

I rikslagstiftningen föreskrivs särskilt om utövandet av vissa näringar inom rikets lagstiftningsbehörighet.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *näringsverksamhet* ekonomisk verksamhet som går ut på att erbjuda varor eller tjänster på marknaden,

2) *näringsidkare* fysiska eller juridiska personer som utövar näring,

3) *näringsrätt* rätt att utöva näring med stöd av lag enligt 3 kap.,

4) *näringstillstånd* rätt att utöva näring med stöd av tillstånd enligt 4 kap.

5 §

Rätt att utöva näring

Näring får utövas endast av en fysisk eller juridisk person som har näringsrätt med stöd av lag eller som har beviljats näringstillstånd av landskapsregeringen.

2 kap.
Språket i näringsverksamheten

6 §

Näringsidkares skyldigheter gällande det svenska språket

Var och en har rätt att betjänas på det svenska språket då varor och tjänster erbjuds på marknaden. För att trygga en effektiv kommunikation på svenska ska den som är i kontakt med en näringsidkare kunna betjänas av någon som har tillfredsställande kunskaper i svenska.

En näringsidkare ska tillse att väsentlig och nödvändig dokumentation om de varor och tjänster som erbjuds på marknaden tillhandahålls på svenska. Då dessa varor eller tjänster marknadsförs ska det ske på svenska.

För att trygga det svenska språkets ställning inom näringsverksamheten ska en näringsidkare upprätta anställningsavtal och tillhandahålla annan för anställningsförhållandet och utförandet av arbetet nödvändig information på svenska.

Skyldigheterna i denna paragraf tillämpas inte på en näringsidkare som är etablerad på Åland till den del denna riktar sig till marknader utanför Åland. Om näringsidkaren inte är etablerad på Åland tillämpas endast skyldigheterna i 1 och 2 mom., men enbart till den del varor eller tjänster erbjuds aktivt på den åländska marknaden.

En näringsidkares skyldigheter gällande det svenska språket enligt denna paragraf förhindrar inte att andra språk används i näringsverksamheten.

7 §

Närmare bestämmelser om de språkliga skyldigheterna

Språkkunskaperna i 6 § 1 mom. ska motsvara kravet i 7 § 2 mom. 3 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland på tillfredsställande kunskaper i svenska. Vid tillsynen kan landskapsregeringen undanta näringsidkaren från detta kunskapskrav på de grunder som föreskrivs i 7 § i landskapslagen (2015:99) om åländsk hembygdsrätt.

På begäran av tillsynsmyndigheten ska en näringsidkare kunna påvisa hur de språkliga skyldigheterna i 6 § uppfylls i näringsverksamheten. Uppfyllandet av språkkunskapsvillkoret enligt 6 § 1 mom. kan påvisas genom utbildning som har genomgåtts på svenska, språkexamensintyg, annan dokumentation av språkkunskaperna eller annan muntlig eller skriftlig information om språkkunskaperna.

Genom landskapsförordning kan utfärdas närmare bestämmelser om

1) nivån på de kunskaper i det svenska språket som avses i 6 § 1 mom. och hur dessa kunskaper kan påvisas enligt 2 mom. i denna paragraf,

2) de handlingar som ingår i den väsentliga och nödvändiga dokumentation som avses i 6 § 2 mom., samt

3) de handlingar som ingår i den för anställningsförhållandet och utförandet av arbetet nödvändiga informationen som avses i 6 § 3 mom.

8 §

Annan lagstiftning om språket i näringsverksamheten

I annan landskapslagslagstiftning kan det finnas särskilda bestämmelser om språket i näringsverksamheten som kompletterar bestämmelserna i detta kapitel.

I självstyrelselagen finns särskilda bestämmelser om statsrådets skyldigheter gällande information och föreskrifter på svenska.

Om näringsidkares språkliga skyldigheter i konsumentförhållanden föreskrivs i rikets konsumentlagstiftning.

3 kap.
Näringsrätt med stöd av lag

9 §

Fysiska personers näringsrätt med stöd av lag

Myndiga fysiska personer som varken har försatts i konkurs eller meddelats näringsförbud och som har hembygdsrätt eller en pågående hemvistperiod på Åland under minst fem år har rätt att utöva rörelse eller yrke som näring.

Bestämmelser om rätten att utöva rörelse eller yrke som näring finns i 11 § i självstyrelselagen.

10 §

Fiske och jordbruk

Var och en har rätt att idka fiske och jordbruk.

4 kap.
Näringstillstånd

11 §

Tillståndsplikt

Annan än i 3 kap. avsedd näringsverksamhet är tillståndspliktig och förutsätter att Ålands landskapsregering beviljar ett näringstillstånd.

12 §

Ansökan om näringstillstånd

Näringsidkare ska ansöka om ett näringstillstånd i god tid före den tillståndspliktiga näringsverksamheten kommer att inledas. Näringsverksamheten får inte inledas före näringstillståndet har beviljats.

Tillståndsinnehavare är skyldiga att ansöka om ett nytt näringstillstånd om näringsverksamheten ändras så att näringstillståndet inte mera omfattar all verksamhet.

Om näringsverksamheten har inletts av oaktsamhet utan att landskapsregeringen har beviljat ett näringstillstånd ska näringsidkaren underrättas om skyldigheten att ansöka om ett näringstillstånd och sätta ut en tidsfrist för inlämnandet av ansökan om tillstånd.

I ansökan ska sökanden lämna uppgifter som identifierar näringsidkaren och preciserar vilken typ av näringsverksamhet som ansökan gäller. På begäran av landskapsregeringen ska sökanden särskilt lämna sådana uppgifter som är nödvändiga för prövningen av att näringsverksamheten är förenlig med i lag föreskrivna grunder för beviljande av tillstånd, de villkor som kommer att fastställas i näringstillståndet samt det som föreskrivs om språket i näringsverksamheten enligt denna lag.

13 §

Tillståndsförfarandet

Landskapsregeringen ska behandla en ansökan om näringstillstånd utan dröjsmål.

Om det finns särskilt vägande skäl kan landskapsregeringen meddela att näringsverksamheten får inledas före ansökan har tagits upp till slutlig prövning och tillståndet har beviljats.

Om det finns särskilda skäl får ett näringstillstånd beviljas en juridisk person som håller på att bildas. I tillståndet ska som villkor föreskrivas att till

landskapsregeringen ska meddelas utan dröjsmål när den juridiska personen har bildats.

De näringstillstånd som beviljas ska innehålla information om de i 6 § föreskrivna särskilda skyldigheterna gällande det svenska språket i näringsverksamheten.

Vid handläggningen av en ansökan om ett näringstillstånd tillämpas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och övriga allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelser, om inte annat föreskrivs i denna lag.

Närmare bestämmelser av teknisk natur som gäller innehållet i en ansökan om näringstillstånd och tillståndsförfarandet enligt denna paragraf kan utfärdas genom landskapsförordning.

14 §

Fysiska personers permanenta näringstillstånd

Landskapsregeringen ska bevilja ett permanent näringstillstånd åt en fysisk person som inte har näringsrätt med stöd av lag om personen har sin hemort på Åland och näringsverksamheten är förenlig med de i 6 § föreskrivna skyldigheterna gällande det svenska språket.

När landskapsregeringen beviljar ett permanent näringstillstånd i enlighet med 1 mom. ska som villkor för tillståndet föreskrivas att

1) tillståndet gäller för en närmare avgränsad näringsverksamhet och att

2) den fysiska personens hemort ska vara på Åland.

Näringstillståndet förfaller om den fysiska personen erhåller näringsrätt med stöd av lag.

15 §

Juridiska personers permanenta näringstillstånd

Landskapsregeringen ska bevilja en juridisk person ett permanent näringstillstånd om

1) den juridiska personen har sin hemort på Åland,

2) minst en ordinarie styrelseledamot, eller dennes ersättare vid förfall, alternativt bolagsman har hembygdsrätt eller en pågående hemvistperiod på Åland under minst fem år, samt

3) de i 6 § föreskrivna skyldigheterna gällande det svenska språket är uppfyllda.

När landskapsregeringen beviljar ett permanent näringstillstånd i enlighet med 1 mom. ska som villkor för tillståndet föreskrivas att

1) tillståndet gäller för en närmare avgränsad näringsverksamhet,

2) den juridiska personen ska ha sin hemort på Åland, samt att

3) det som föreskrivs i 1 mom. 2 punkten ska vara uppfyllt och att personen ska ha en faktisk anknytning till den juridiska personen.

16 §

Permanent näringstillstånd vid särskilda förhållanden

Landskapsregeringen kan bevilja ett permanent näringstillstånd med avvikelse från det som föreskrivs i 14 och 15 §§ om näringsverksamheten gäller basservice för samhällsfunktioner som är samhälleligt betydelsefull för Åland, eller om det i lag föreskrivs särskilda krav gällande utövandet av en viss näring som är oproportionerligt svåra att uppfylla i förenlighet med det som föreskrivs i 14 eller 15 §§. Vid prövningen av ansökan ska särskilt beaktas näringsverksamhetens karaktär och den betydelse tillgången till verksamheten har för Åland.

När landskapsregeringen beviljar ett permanent näringstillstånd i enlighet med 1 mom. ska som villkor för tillståndet föreskrivas att det enbart gäller för närmare definierad basservice eller särskild i lag reglerad näringsverksamhet. I den mån detta är förenligt med tillståndets syfte och verksamhetens

karaktär kan också fastställas sådana villkor som annars ska fastställas enligt 14 § 2 mom. eller 15 § 2 mom. i ett permanent näringstillstånd.

17 §

Tillfälligt näringstillstånd

Landskapsregeringen kan bevilja fysiska och juridiska personer ett tillfälligt näringstillstånd med avvikelse från de grunder och tillståndsvillkor som gäller vid beviljande av permanenta näringstillstånd.

När landskapsregeringen beviljar ett tillfälligt näringstillstånd ska som villkor föreskrivas att det gäller enbart viss närmare avgränsad näringsverksamhet och för en viss närmare angiven tidsperiod.

Tillfälliga näringstillstånd kan beviljas för en sammanlagd period som överstiger fem år enbart om det finns särskilt vägande skäl för detta.

18 §

Näringsregister

Landskapsregeringen ska upprätthålla ett näringsregister i syfte att stöda tillsynen av att näringsverksamheten sker i förenlighet med denna lag. I näringsregistret får föras in uppgifter både om de näringsidkare som har beviljats näringstillstånd och de som har näringsrätt med stöd av lag.

I registret får landskapsregeringen föra in uppgifter om

1) anmälningar som gjorts enligt 2 § 4 mom.,

2) de näringsidkare som har erhållit näringstillstånd,

3) beviljade näringstillstånd,

4) villkor och giltighetstider för näringstillstånd,

5) de näringsidkare som har näringsrätt med stöd av lag, samt

6) administrativa påföljder, varningar, återkallanden och straff som avses i denna lag.

Var och en har rätt att få information om de uppgifter som har förts in i registret i enlighet med offentlighets- och dataskyddslagstiftningen. Offentliga uppgifter om de näringsidkare som har rätt att idka näring och den grund som rätten baserar sig på kan publiceras på landskapsregeringens webbplats i enlighet med dataskyddslagstiftningen.

Landskapsregeringen får utan hinder av sekretessbestämmelser lämna uppgifter från näringsregistret till åklagar- och polismyndigheter för utredning av brott eller för väckande av åtal.

5 kap.
Tillsyn och påföljder

19 §

Tillsynsmyndighet

Tillsyn enligt denna lag utövas av landskapsregeringen.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning åt myndigheter för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet finns i 9 kap. 1 § i polislagen (FFS 872/2011), tillämplig på Åland i enlighet med landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen.

20 §

Tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

En näringsidkare är skyldig att utan hinder av sekretessbestämmelser och på uppmaning till landskapsregeringen lämna de uppgifter som behövs för tillsynen av att verksamheten är förenlig med skyldigheterna i denna lag och villkor som har fastställts i ett näringstillstånd.

På landskapsregeringens begäran ska andra myndigheter lämna de uppgifter som behövs för tillsyn enligt denna lag. Om en annan myndighet konstaterar att en näringsverksamhet sker i strid med denna lag ska denna, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla detta till landskapsregeringen.

21 §

Inspektion

Landskapsregeringen får vid tillsynen enligt denna lag inspektera en näringsidkares verksamhet och lokaler som används i verksamheten i syfte att utreda att näringsverksamheten är förenlig med denna lag. Näringsidkaren är skyldig att vid en granskning visa att verksamheten är förenlig med skyldigheterna i denna lag och villkor som har fastställts i ett näringstillstånd.

I utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion utföras endast om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som är föremål för inspektionen och om det i det aktuella fallet finns motiverade och specificerade skäl att misstänka att brott skett eller kommer att ske så att påföljden kan vara ett fängelsestraff enligt denna lag eller strafflagen (FFS 39/1889).

Om utförandet av inspektioner gäller i övrigt det som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

22 §

Administrativa påföljder

Om en näringsidkare försummar att

1) lämna in en anmälan enligt 2 § 4 mom.,

2) söka ett näringstillstånd, trots tillståndsplikt, eller

3) lämna de uppgifter som behövs för tillsynen enligt 20 §

ska landskapsregeringen uppmana näringsidkaren att uppfylla sin skyldighet inom en utsatt tid. Landskapsregeringen ska förbjuda näringsverksamheten om näringsidkaren inte gör en anmälan eller söker om ett näringstillstånd inom den utsatta tiden.

Om landskapsregeringen anser att en näringsidkare som har näringsrätt med stöd av lag utövar näringen i strid med skyldigheterna gällande det svenska språket i 6 § eller någon annan bestämmelse i denna lag ska landskapsregeringen uppmana näringsidkaren att uppfylla sin skyldighet inom en utsatt tid.

Om de förseelser eller försummelser som har framkommit vid tillämpningen av 1 och 2 mom. kan rättas till inom den utsatta tiden kan landskapsregeringen ge näringsidkaren en anmärkning. Landskapsregeringen ska ge näringsidkaren en varning om försummelserna eller förseelserna är allvarliga och de fortgår trots uppmaning.

Landskapsregeringen kan förena en uppmaning, ett förbud eller en varning enligt denna paragraf med vite. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

23 §

Återkallande av näringstillstånd

Landskapsregeringen kan återkalla ett näringstillstånd tidsbundet eller permanent.

Landskapsregeringen ska innan ett näringstillstånd återkallas eller en varning utdelas uppmana tillståndsinnehavaren att inom en utsatt tid rätta till brister eller försummelser gällande skyldigheterna i denna lag eller tillståndsvillkoren.

Landskapsregeringen kan ge tillståndsinnehavaren en anmärkning om de förseelser eller försummelser som har framkommit kan rättas till. Landskapsregeringen ska ge tillståndsinnehavaren en varning om försummelserna eller

förseelserna gällande skyldigheterna i denna lag eller tillståndsvillkoren är allvarliga och de fortgår trots uppmaning.

Landskapsregeringen ska återkalla ett näringstillstånd om tillståndsinnehavarens försummelser eller förseelser gällande skyldigheterna i denna lag eller tillståndsvillkor är allvarliga och de fortgår trots en varning. Även om ingen varning getts kan landskapsregeringen återkalla ett näringstillstånd om tillståndsinnehavarens försummelser och förseelser tyder på uppenbar likgiltighet för skyldigheterna i denna lag eller tillståndsvillkoren. Landskapsregeringen ska inte återkalla ett näringstillstånd för en period som är längre än sex månader om ett permanent återkallande skulle vara oskäligt.

Landskapsregeringen ska återkalla ett näringstillstånd om tillståndsinnehavaren begär det.

Landskapsregeringen kan förena en uppmaning eller varning enligt denna paragraf med vite.

24 §

Polisanmälan

Landskapsregeringen kan göra en polisanmälan för de brott som avses i 27 § om näringsidkarens försummelser eller förseelser gällande skyldigheter i denna lag eller tillståndsvillkor är allvarliga eller om de fortgår trots uppmaning.

Landskapsregeringen ska inte göra en polisanmälan om överträdelsen som helhet betraktad ska anses som ringa och om näringsidkaren rättar till de brister eller försummelser som har framkommit.

25 §

Sökande av ändring i tillsynsmyndighetens beslut

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärsanvisning ska fogas till ett sådant beslut på det sätt som föreskrivs i 42 § i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Landskapsregeringen kan bestämma att ett beslut som fattats med stöd av denna lag ska iakttas trots eventuella besvär, såvida inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

26 §

Avgifter

Landskapsregeringen beslutar om vilka prestationer som är avgiftsbelagda vid genomförandet av denna lag i enlighet med vad som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

27 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) utövar näring utan att ha gjort den anmälan som avses i 2 § 4 mom.,

2) utövar näring i strid med skyldigheterna gällande det svenska språket enligt 6 §,

3) utövar näring utan att varken ha näringsrätt med stöd av lag eller näringstillstånd,

4) utövar näring i strid med villkor som ställs upp i ett näringstillstånd enligt 14 – 17 §§, eller

5) vägrar att till landskapsregeringen lämna de uppgifter som behövs för tillsyn enligt 20 § 1 mom.

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot bestämmelserna om rätt att utöva näring* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som genom oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som nämns i 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *näringsförseelse* dömas till böter.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i 1 mom. 2 punkten endast om landskapsregeringen har gjort en polisanmälan enligt 24 § eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Polismyndigheten ska höra landskapsregeringen vid förundersökning av en gärning som är straffbar enligt denna paragraf. Landskapsregeringen ska höras innan åklagare väcker åtal för ett i paragrafen avsett brott.

6 kap.
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

29 §

Övergångsbestämmelser

Den som när denna lag träder i kraft har näringsrätt med stöd av lag eller som innehar en av landskapsregeringen beviljad näringsrätt får fortsätta näringsverksamheten utan att behöva söka ett näringstillstånd enligt denna lag. Den tidsmässiga begränsning för beviljandet av tillfälliga näringstillstånd som följer av 17 § 3 mom. tillämpas enbart på ansökningar som lämnas in efter att denna lag träder i kraft.

På en ansökan om tillstånd som anhängiggjorts före denna lag träder i kraft tillämpas den tidigare landskapslagen. Bestämmelserna i denna lag tillämpas också på en sådan ansökan om detta leder till ett förmånligare slutresultat för den sökande.

Den som när denna lag träder i kraft innehar en av landskapsregeringen beviljad näringsrätt med striktare villkor har rätt att ansöka om att få sina tillståndsvillkor ändrade i förenlighet med denna lag.

Landskapsregeringen får i det näringsregister som avses i 18 § föra in motsvarande uppgifter om sådan näringsrätt med stöd av lag eller beviljad näringsrätt som fortsättningsvis är giltig efter att denna lag träder i kraft.

Landskapsförordningar som har utfärdats med stöd av landskapslagen om rätt att utöva näring förblir i kraft, om de inte annars strider mot bestämmelserna i denna lag.

30 §

Lagstiftningsordningen

Denna lag får inte ändras eller upphävas, inte heller får avvikelse från den göras på annat sätt än 35 § lagtingsordningen (2011:97) för Åland föreskriver.

Mariehamn den 25 april 2022

Bert Häggblom
talman

Katrin Sjögren
vicetalman

Roger Nordlund
vicetalman